

Werkplan WBS 2018

Inhoud

De opdracht van de WBS.....	2
Blad S&D en projecten WBS.....	3
S&D	3
Website	3
Jaaragenda S&D/projecten WBS	3
Overige projecten	10
Progressieve politiek voor de huidige tijd	10
De overheid; bedrijfsmatig of rechtsstatelijk besturen?	10
Biografie Wim Kok	10
Onderzoek Zorg Marijke Linthorst	10
Maken politieke bestuurders hun ideologische achtergrond waar?	11
Europafonds	11

De opdracht van de WBS

De WBS stelt zich ten doel om urgente maatschappelijke vraagstukken te signaleren, deze wetenschappelijk te analyseren vanuit een lange termijn perspectief en sociaaldemocratische gezindheid, en er toekomstgericht over te adviseren.

Met ingang van januari 2018 zal de WBS haar activiteiten met een veel kleinere vaste bezetting dan voorheen uitvoeren. In 2017 is vanwege de korting van 60% van de subsidie een reorganisatie doorgevoerd. Uiteraard kunnen daardoor minder activiteiten worden bemenst door de staf zelf. Het streven is om de bredere kring van het netwerk te activeren om activiteiten te ontplooien. De WBS zal functioneren als de spin in het web.

Hoe?

- Door onderwerpen op verschillende agenda's te zetten.
- Door onderzoek te initiëren, er de juist mensen bij te zoeken en hen met elkaar in contact te brengen.
- Door belangrijke discussies en rapporten in de wetenschap en van de adviescolleges te bestuderen en te vertalen voor de sociaal-democratie.
- Door bij onze mensen op politieke en bestuursfuncties thema's op te halen die zij onderzocht willen zien.
- Door waar behoefte is aan kennis en analyse, bij anderen in de PvdA of het wijdere netwerk, die kennis te leveren of elders te zoeken.
- Door kennis- en contactmakelaar te zijn.
- Door (discussies in) de partij constructief, kritisch en onafhankelijk te becommentariëren.
- Door onderdak te bieden aan betrokkenen die voor de WBS interessant onderzoek doen en hen te helpen met de disseminatie ervan.
- Door werkgroepen in stand te houden waarin politieke en maatschappelijke thema's worden besproken en uitgewerkt.
- Door met de wetenschappelijke instituten van de andere politieke partijen thematisch initiatieven te ontwikkelen.
- Door politieke gebeurtenissen te becommentariëren.
- Door spraakmakend te zijn.

De resultaten van deze processen zullen voornamelijk via ons blad S&D en de website www.wbs.nl worden verspreid.

Blad S&D en projecten WBS

Er zal meer overlap komen tussen de projecten die de WBS uitvoert en de inhoud van S&D. Op deze manier worden kennis en expertise gebundeld en kunnen thema's goed worden uitgediept. Door deze focus is het ook makkelijker resultaten onder een breed publiek te verspreiden.

S&D

S&D blijft zesmaal per jaar verschijnen. Elk nummer zal naast vaste rubrieken en losse artikelen die meer op de actualiteit zijn gericht, in elk geval een aantal artikelen bevatten die betrekking hebben op een specifiek thema. Die thema's worden volgens een jaaragenda gepland en per nummer wordt door een (gast)redacteur rond het thema een of meerdere bijeenkomsten met auteurs en (eventueel) andere betrokkenen georganiseerd. Op die wijze wordt beoogd meer projectmatig te werken waarbij geïnteresseerden niet alleen kunnen aan-, maar ook weer afhaken. Thema's kunnen ook door derden worden aangedragen, maar het is aan de redactie van S&D te beoordelen of het zal worden opgenomen in de planning, als ook of de artikelen zullen worden geplaatst. Een en ander is met de huidige redactie besproken. We hebben een aantal uitgangspunten in een redactiestatuut geformuleerd, maar ook dat we werkenderwijs gezamenlijk ons best doen om in de nieuwe situatie een goed blad te blijven maken. In 2018 zullen ten minste twee nieuwe redactieleden (wetenschappers met een stevige voet in de samenleving) worden aangezocht.

Veel van de thema's waarover in S&D-nummers wordt gepubliceerd, zullen tevens een (klein) onderzoeksproject zijn bij de Wiardi Beckman Stichting. Rond deze 'S&D-projecten' worden in de aanloop naar publicatie bijeenkomsten georganiseerd met wetenschappers, politici en deskundigen. Na afloop van publicatie in S&D kunnen ook publieksbijeenkomsten worden georganiseerd.

Website

Ook op de website (die m.i.v. 12 oktober is vernieuwd) zal verslag worden gedaan van de thema's en de bijeenkomsten. Het is de bedoeling om ook meer artikelen uit S&D via de website en de bijbehorende nieuwsbrief te verspreiden. Met de uitgever van S&D is afgesproken dat we gaandeweg zullen onderzoeken hoe hiermee om te gaan. Een flink deel van de abonnees heeft, zo schatten wij in, nog steeds behoefte aan een papieren versie. Maar op een gegeven moment zal steeds meer digitaal gepubliceerd worden, ook omdat het zo mogelijk is veel meer mensen te bereiken. Te denken valt aan een digitale versie met voor abonnees de mogelijkheid om nummers op papier te krijgen. Op dit moment draagt uitgeverij van Gennep het leeuwendeel van de kosten en de risico's voor de papieren uitgave. Wij koesteren de relatie met de uitgever.

Jaaragenda S&D/projecten WBS

Voor 2018 zijn de volgende projecten gepland:

Thema Sociaal-democratische greep op globalisering
Streefdatum publicatie eerste nummer S&D 2018

De sociaal-democratie heeft er doorgaans naar gestreefd om de werking van markten te beteugelen en in te bedden in herverdelende en regulerende verzorgingsstaten. Verscheidene economen, politicologen en sociologen (bijvoorbeeld Wolfgang Streeck, Dani Rodrik, Jürgen Habermas en Thomas Piketty) hebben de afgelopen jaren betoogd dat de opkomst van het mondiale financiële kapitalisme de balans tussen markt en politiek heeft verstoord. De macht van de markt is gegroeid ten opzichte van de politiek en de politiek is daarom onvoldoende meer in staat om de markt effectief te reguleren en ongelijkheden te herverdelen. Revenuen van transacties komen terecht bij de '1 percent' en de kosten worden weggeschreven op de gemeenschap.

Die politieke onmacht uit zich in meerdere opzichten. Natiestaten concurreren met elkaar om een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren, gekenmerkt door lage belastingen op kapitaal, flexibele arbeidsmarkten en gedereguleerde markten. De nationale politiek lijkt onvoldoende in staat om transnationale financiële markten nog adequaat te reguleren en daar toezicht op te houden. De financiële crisis toonde aan hoe bepaalde banken 'too big to fail' zijn en hoe de overheid daarom feitelijk vaak geen andere keuze had dan de private verliezen te compenseren. De factor arbeid verliest het vervolgens ook steeds van de factor kapitaal. Daarnaast zijn er tal van internationale en Europese regels die de nationale autonomie hebben ingeperkt en de rechten van internationale onderneming op vrije handel beschermen. Voorbeelden zijn de mogelijkheden voor bedrijven om via het EU vrij verkeersrechten nationale handelsbarrières te betwisten en om via 'investor-state-arbitration' hun investeringen via geprivilegieerde weg te laten beschermen. Bovendien zijn er belangrijke nieuwe initiatieven om economische globalisering te verdiepen, zoals door TTIP en CETA. Tegelijkertijd lijken de mogelijkheden beperkt om op supranationaal niveau markten opnieuw te reguleren en te onderwerpen aan herverdeling. Bestaande internationale organisaties schieten vaak tekort in hun democratische legitimiteit en hebben meestal slechts beperkte functionele competenties, met de EU wellicht als positieve maar ook omstreden uitzondering.

Vragen die centraal staan: in hoeverre klopt de hierboven gestelde diagnose en hoe zouden sociaal-democratische politieke partijen een antwoord moeten geven op economische globalisering? Moeten sociaal-democraten pleiten voor vermindering van globalisering of juist voor het uitbouwen van instituties op een bovenstatelijk niveau? Moet het oogmerk waarde-gedreven zijn en een structurele paradigmawijziging beogen, of is het beter (c.q. realistischer) om binnen het markt-idioom uitwassen te bestrijden? Wat moeten sociaal-democraten vinden van een initiatief als TTIP of CETA? En hoe moet de huidige koers van sociaal-democratische partijen, de PvdA in het bijzonder in dat licht worden beschouwd?

Thema: De rol van de overheid bij het ontstaan en oplossen van problematische schulden.
follow-up Den Uyl-lezing Jesse Frederiks (participatiewet en schulden)

Streefdatum tweede nummer S&D 2018

Uit 2012, een interview met André Moerman, voorzitter van de signaleringscommissie van de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden:

'Een van de belangrijkste oorzaken is de wijze waarop de overheid schulden int. In de afgelopen jaren heeft zij zich in het kader van de beslagwetgeving nieuwe bijzondere bevoegdheden toegekend. Zo mogen de belastingdienst, waterschappen en gemeenten,

vorderingen direct van iemands bankrekening incasseren, de zogeheten overheidsvordering. Dit vindt vrijwel volledig geautomatiseerd plaats, zonder rekening te houden met de vaste lasten die moeten worden betaald. Qua werkwijze lijkt het op een 'automatische incasso', maar dan zonder toestemming van de rekeninghouder en zonder recht op terugboeking. Verder heeft het College van Zorgverzekeringen (CVZ) op grond van de wanbetalersregeling zorgverzekering de wettelijke bevoegdheid om bij een premieachterstand van zes maanden een veel hogere bestuursrechtelijke premie, op dit moment € 160,12 per maand, rechtstreeks van het inkomen te laten inhouden (bronheffing). En sinds 2006 mogen verhuurders, zorgverzekeraars en kinderopvanginstellingen beslag laten leggen op huur-, zorg- en kinderopvangtoeslag. Kortom, als er al inkomen is, wordt de bankrekening door de overheid als preferente crediteur leeggehaald. Daarna proberen dan ook nog de 'gewone' crediteuren hun geld te innen. In de praktijk leidt dit ertoe dat mensen die om wat voor reden dan ook niet voor een schuldregeling in aanmerking komen nog dieper in de financiële problemen raken en niet meer in staat zijn om hun vaste lasten en dagelijkse boodschappen te betalen. Hierdoor ontstaat een neerwaartse spiraal en zijn nieuwe schulden vaak onvermijdelijk.'

Met leden van de Tweede Kamerfracties, lokale bestuurders, wetenschappers en andere geïnteresseerden zal dit thema in een project worden uitgewerkt. De resultaten zullen waar mogelijk kunnen dienen ter inspiratie en ondersteuning voor bestuurders, ombudsteams en leden van de partij die in de samenleving programmatische initiatieven willen opzetten om mensen te helpen van schulden af te komen.

Thema: Het (arbeids)recht bedient de onderkant van de arbeidsmarkt niet
Streefdatum publicatie derde nummer S&D 2018

Onzeker werk is volop in het nieuws. Daarbij doet zich een vreemd fenomeen voor. Oproepkrachten hebben eigenlijk veel meer rechten dan ze denken. Maaltijdbezorgers op de fiets die eerst werknemers waren worden door Deliveroo in strijd met het arbeidsrecht omgekat tot zelfstandigen. Het zijn maar een paar van de talloze constructies die worden gebruikt om ondernemersrisico's af te wentelen op werkenden. Het recht mag ingewikkeld zijn, maar het valt op dat die complexiteit aan de onderkant van de arbeidsmarkt altijd leidt tot nadeel voor de werkende, nooit voor de werk- of opdrachtgever. Dat is echt geen toeval, maar het gevolg van de zeer ongelijke machtsverhouding tussen de werkgever en degene die het werk uitvoert. Aan de arbeidswetgeving ligt het niet, die biedt inderdaad tal van mogelijkheden om deze flexwerkers te beschermen. In de afgelopen kabinetsperiode is die bescherming ook nog eens flink uitgebreid. Zo mag een 0-urencontract niet langer dan een halfjaar worden toegepast en moet de werkende bij elke oproep voor minstens drie uur worden betaald. Een werkgever kan met koeienletters 'opdrachtovereenkomst' boven een contract zetten, maar als het contract aan de wettelijke omschrijving voldoet is het toch een arbeidsovereenkomst met alle bescherming van dien.

Waarom doen al die benadeelde werkenden daar geen beroep op? Het antwoord is dat door de machtsongelijkheid tussen de partijen, recht hebben en recht krijgen twee heel verschillende zaken zijn. Op het moment dat de werkende zijn rechten claimt is de kans dat hij zijn werk verliest namelijk veel groter dan dat hij zijn claim ingewilligd ziet. Zelfs als hij de zaak zou winnen zijn de dagen op die werkplek waarschijnlijk geteld. Arbeidsjuristen noemen dat

victimisatie. Benadeeld worden juist omdat je een beroep op een recht doet. Dat geldt vaak ook als iemand bij het indienen van die claim geholpen wordt door een rechtshulpverlener van de vakbond of een sociaal advocatenkantoor. Het is ook nogal wat om een ander, van wie je in economische zin afhankelijk bent, voor de rechter te dagen. Was er nog geen conflict, dan ontstaat het daarna wel. Het kost beide partijen veel geld, gaat met veel stress gepaard en een goede uitkomst is niet gegarandeerd. Een rechtsgang is eerder leed toevoegend, dan leed oplossend.

Voor de samenleving levert zo'n rechtsgang ook niet veel op. Het is onwaarschijnlijk dat er een preventieve werking richting andere werkgevers van uitgaat, het recht ontwijken is erg profijtelijk. Een zaak gewonnen betekent niet dat de maatschappij is veranderd, maar dat er nog tientallen duizenden zaken te gaan zijn. Elke zaak inclusief risico van victimisatie. Kortom, het recht levert in theorie bescherming, maar de rechtsgang die naleving van dat recht zou moeten opleveren is niet begaanbaar of effectief.

Tot die conclusie kwam dit voorjaar ook het HIIL (Hague Institute voor Innovation of Law). Niet alleen voor het arbeidsrecht maar voor meer gebieden waar gewone burgers dagelijks mee te maken kunnen krijgen. Ze pleiten voor de ontwikkeling van alternatieve procedures, die de kans op rechtsherstel groter maken. Laagdrempelige, snelle en goedkope adviescolleges die goede kennis hebben van het recht, waar elk van de partijen, als ze dat willen ook gezamenlijk hun probleem kunnen voorleggen. De uitkomst hoeft niet bindend te zijn en als een van de partijen ontevreden is kan die altijd nog naar de rechter.

In verschillende landen is met dat soort semi-rechtspraak al ruime ervaring opgedaan. Sterker, wij kennen in Nederland ook al heel lang zo'n instantie. Het College voor de Rechten van de Mens, waarin de Commissie Gelijke Behandeling is opgegaan, oordeelt over geschillen die betrekking hebben op discriminatie, maar kan ook adviezen geven en zaken in hun bredere context behandelen. Als we rechtvaardigheid willen bevorderen aan de onderkant van de arbeidsmarkt, dan moeten we niet het arbeidsrecht veranderen maar een betere rechtsgang ontwikkelen. Dat is een opdracht voor de politiek, de sociale partners, de rechtswetenschap en zo mogelijk ook de burgers zelf. Zodat recht hebben ook recht krijgen wordt. Met de betrokken partijen zet de WBS een project op met het doel alternatieven te onderzoeken en uit te werken. Met HIIL is reeds gesproken over het project.

Thema: 'Over de grens' Vluchtelingen denktank/Van Waarde / Migratie en integratie
(gelieerd aan, en bijeenkomst over dit onderwerp in Groningen)

De publicatie van de Wiardi Beckman Stichting *Over de Grens - De vluchtelingen crisis als reality-test* zoomt in op de oorzaken en gevolgen van de vluchtelingen crisis. Alle schakels van de 'migratieketen' komen aan bod. De oorlog in Syrië, de bizarre dictatuur in Eritrea, de smokkelroutes in West-Afrika. Er wordt gekeken naar de omstreden 'opvang in de regio' en naar hoe Europa gefaald heeft aan haar buitengrenzen. Met desastreuze humanitaire gevolgen. 'Over de grens' is een goed leesbaar en informatief boek, dat de lezer in staat stelt zijn eigen opinie verder te onderbouwen over een thema dat de komende jaren de politieke agenda zal blijven beheersen. Wat te doen aan de oorzaken van de vluchtelingenstromen? Hoe moeten we vanuit juridisch en menselijk opzicht met vluchtelingen omgaan? Hoeveel draagvlak is er voor de opvang van vluchtelingen en welke rol speelt integratie daarbij? Door

de prachtige fotoreportages die Werry Crone maakte in onder meer Libanon, Jordanië, Griekenland en Hongarije volgt de lezer de tocht van de vluchtelingen op de voet.

De lancering van het boek heeft plaatsgevonden in juni 2017, aan dit project zal een vervolg worden gegeven in 2018. Drie bijeenkomsten zijn gepland, waarvan een in november 2017 in Groningen, de volgende in 2018. Het doel is om op het EU-, landelijke – en lokale niveau met elkaar te verbinden om zo een optimale samenwerking te creëren.

Dit project continueert ten dele het project VanWaarde Internationaal.

Thema: Inkomensverdeling en duurzaamheid

Streefdatum laatste nummer S&D 2018

Bijna een miljoen huishoudens kunnen straks de energierekening niet meer betalen, als de aanpak van klimaatverandering in Nederland niet verandert. Dat blijkt uit onderzoek van adviesbureau CE Delft. Nu al betalen lagere inkomens daar relatief het meest aan mee. Als het overheidsbeleid niet verandert, betalen bijna een miljoen huishoudens in 2030 méér dan 10% van hun besteedbaar inkomen aan energie. Door de stijgende kosten wordt het voor deze huishoudens steeds moeilijker om hun energierekening nog te betalen. (Website milieudefensie, n.a.v. rapport CE Delft, de inkomenseffecten van het klimaatbeleid, maart 2017)

Thema: Europese arbeidsmarkt/detacheringsrichtlijn: wat kun je doen in de oppositie?

Kritiek op het vrij verkeer van diensten op grond waarvan ondernemers hun diensten in een andere EU-lidstaat kunnen leveren roept een hoop weerzin op in de rijkere lidstaten. Aan de andere kant heeft een deel van de samenleving voordeel van de goedkope arbeid die op deze wijze binnenstroomt. Zowel Lodewijk Asscher als Agnes Jongerius hebben voorstellen gedaan de regeling (Detacheringsrichtlijn) aan te passen opdat deze voor de nationale arbeidsmarkt eerlijker gevolgen zal hebben. Ook in de EU zelf is Eurocommissaris Thyssen doende om in die lijn veranderingen door te voeren. Enerzijds vanwege de schrik van de Brexit, maar ook uit eigener beweging. Elke poging tot wijziging leidt echter tot het trekken van een gele kaart door de in deze eeuw toegestreden landen. Komt bij dat kritiek op dit systeem vaak wordt vertaald als kritiek op de EU. In dat frame moeten PvdA en GL niet raken, dat is SP. Maar zo zuchtte Agnes Jongerius eens in een bijeenkomst bij de WBS: als we hiermee de verkiezingen niet kunnen ingaan in mei 2019, waarmee dan wel?

Thema: Wonen

Thema: Maak geen nieuwe categorieën werkenden

Goed werk met bijbehorende arbeidsvoorwaarden voor werkenden in driehoeksrelaties, platforms of (afhankelijke) zelfstandigen. Wat te doen? In de afgelopen kabinetsperiode is het niet mogelijk gebleken om politiek consensus te bereiken over de bescherming van werkenden van wie de arbeidsrelatie niet vanzelfsprekend juridisch is te duiden als een arbeidsovereenkomst. Grote groepen werkenden ontberen daarom de bescherming die is gekoppeld aan arbeid. Niet alleen loondoorbetaling bij ziekte, bescherming tegen ongerechtvaardigd ontslag en dergelijke, maar ook sociale zekerheid. Dat betreft zzp-ers,

maar ook werknemers die werkzaam zijn in driehoeksrelaties zoals payrolling en contracting, of werkenden die worden door-gecontracteerd in een productieketen. Ook voor zogenoemde platform-arbeidsrelaties, denk Uber of Helplink, is in Nederland nog geen oplossing gevonden.

Over de juridisch-technische kant van dat probleem valt erg veel te zeggen. Maar dat hoeft niet elk moment. Sterker nog, het leidt tot een onder juristen geliefde Babylonische spraakverwarring die het doel: goede arbeidsbescherming, eerder verder weg, dan dichterbij brengt. Diegenen die het meest profijt hebben van deze vormen van arbeid hebben varen daar wel bij. Terwijl het doel makkelijk te definiëren valt: onafhankelijk van de vraag hoe de arbeidsrelatie juridisch is te duiden moet de werkende de bescherming ontvangen die wij aan arbeid hebben gekoppeld. In Nederland is dat veel. Wij hebben, gelukkig of niet, zo'n beetje elk sociaal-maatschappelijk risico aan de arbeid gekoppeld. Daarom is die duur belast en is het geen wonder dat werkgever die kosten trachten te ontlopen.

Enter de flexibele schil, outsourcing, en gefragmenteerde arbeidsrelaties. David Weil heeft daarover een interessant boek geschreven *The fissured workplace*, of te wel 'De gesplitste werkplek'. Zijn vraag is hoe de, wat hij noemt, *lead firm*, die de revenuen ontvangt en (in)direct verantwoordelijk is voor de arbeidsvoorwaarden en-omstandigheden, verantwoordelijk te maken voor de naleving van recht en regelgeving in die gesplitste werkplekken. Dat is een manier van denken die wij in Nederland enigszins hebben ontwikkeld in de wet Ketenaansprakelijkheid, maar die is heel lastig te effectueren en bestrijkt maar enkele constructies.

Opvallend genoeg is men juist in de hyper-marktgeoriënteerde VS en het VK in semi-rechtspraak flink aan de slag met dit soort arbeidsrelaties. In de VS is onder Obama het juridische construct van de *joint-employer* ontwikkeld. Kort door de bocht; als op een werkplek twee of meer ondernemingen activiteiten hebben en de *lead firm* daar niet alleen het productieproces, maar ook de arbeidsinzet en de voorwaarden waaronder dat gebeurt bepaalt, dan dienen de collectieve onderhandelingen voor alle werkenden op die werkplek gezamenlijk plaats te vinden. In het VK heeft een *Employment Tribunal* bijna een jaar geleden de juridische fictie Uber doorgeprikt en uitgesproken dat de chauffeurs '*workers*' zijn. Geen werknemers die recht hebben op integrale toepassing van het arbeidsrecht, *workers* hebben slechts een beperkte rechtsbescherming. Maar toch, in de uitspraak maakte het tribunaal korte metten met de juridische fictie die Uber had aangevoerd.

Ondanks de politieke patstelling wordt ook bij ons wel algemeen erkend dat de tweepartijen arbeidsovereenkomst niet meer de feitelijke situatie weerspiegelt. Reflex is dan vaak om te zeggen dat die wetstekst dan moet worden gewijzigd. Maar in een periode waarin de arbeidsbescherming steeds minder sterk of dekkend is geworden bestaat geen vertrouwen dat dit voldoende waarborg biedt. Levelling down is dan waarschijnlijker dan levelling up. Het regeerakkoord Rutte III wil enerzijds bescherming bieden voor de zzp-ers, maar ook de wet aanpassen opdat de huidige situatie genormaliseerd wordt. De PvdA wil niet zozeer de wet maar de situatie beïnvloeden, opdat de bescherming die de wet beoogt te bieden ook deze werkenden wordt geboden.

Wij kennen het predicaat 'werkende' zoals in het VK niet. Het biedt minder bescherming dan het werknemerschap en is in die zin tweederangs. Daar zit uiteraard een enorm risico in. De

laatste twintig jaar hebben we structureel gezien dat zo'n categorie juist ook gebruikt wordt om volwaardige arbeidsovereenkomsten te ontlopen met alle gevolge van dien. Het is natuurlijk maar de vraag of dat wenselijk is. We onderzoeken wat het verschil is en of de linkse partijen een zodanige status als 'in elk geval iets' zouden moeten nastreven of ondersteunen.

Dit project continueert ten dele onderdelen van het eerdere project Van Waarde Lokaal. In dit project zal worden samengewerkt met de UvA en de FNV.

Thema: Onderwijs

De strijd voor een goede toekomst wordt voor een groot deel gevoerd via het onderwijs. Dat moet zo hoog mogelijk zijn, is het idee van veel beleidsmakers en van veel ouders. Die aanname kent nogal wat haken en ogen: de kansen om havo of vwo te kunnen volgen zijn niet voor alle leerlingen gelijk (Jaap Dronkers) en zelfs als iedereen een vwo-diploma haalt, zal er altijd onderscheid zijn tussen 'hogere' en 'lagere' niveaus. Onderwijs is belangrijk voor kansen in het leven, zeker op het gebied van werk, maar mensen met een mbo-diploma zouden natuurlijk gelijke kansen op een goed leven moeten hebben als universitair geschoolden.

Waar lopen de kansen die kinderen in Nederland krijgen scheef? Is het erg dat goed literatuuronderwijs (en cultuuronderwijs) voornamelijk voorbehouden is aan vwo-leerlingen? Hoe gesegregeerd is ons onderwijs eigenlijk (en is daar überhaupt in de sturen?). Wat maakt onderwijs goed onderwijs, op alle niveaus? En wat maakt een school een goede school? En hoe kan de politiek daarop sturen?

Thema: Nieuwe manieren om zorg te benaderen

Aanleiding voor dit onderzoek zijn de drie 'proeftuinen' die Edith Schippers is gestart in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag om in de wijken, met burgers in de regie, drempelloze zorg te bieden. Volgend jaar komen er zeven bij. Het relevante voor WBS is dat technologie een nieuwe manier van zorgbenadering faciliteert. Dit dwingt tot het heroverwegen van allerlei ingenomen standpunten over de zorg. Zie ook: www.samenbeter.org

Overige projecten

Progressieve politiek voor de huidige tijd

Niet alleen in Nederland, maar in de hele westerse wereld staat progressieve politiek onder druk. De spanning tussen verzorgingsstaat, identiteitspolitiek en globaal/regionaal/lokaal denken leidt tot onzekerheid; wat is progressief in deze tijd? Is het progressief om behoudend te zijn? If not, wat dan? Wetenschappers worden gevraagd naar hun analyse. Vervolgens wordt aan onafhankelijke geëngageerde cultuurcritici gevraagd te reflecteren. Ook interviewen we mensen uit drie buurlanden, nader te bepalen waarnemers van de sociaaldemocratie in Engeland, Duitsland en Frankrijk, op zoek naar de verhouding tussen stom toeval en onvermijdelijkheid bij het (relatieve) succes van Corbyn en Macron, en de overloop van die succes- en pech factoren bij Schulz. Het geheel wordt besproken met de voormannen en – vrouwen van progressief Nederland. Waarvan verslag wordt gedaan.

De overheid; bedrijfsmatig of rechtsstatelijk besturen?

Het runnen van de overheid volgens de regels van *new public management*, waarbij de uitvoering op afstand is geplaatst van de politiek verantwoordelijken, botst op de beginselen van de (sociale) rechtsstaat. Niet alle burgers zijn in staat zich als calculerende klanten te gedragen en het systeem is geneigd rechtvaardige belangen niet te adresseren of zelfs te vermorzelen. Aan de andere kant kunnen velen zich er wel goed in bewegen en heeft echt niet iedereen behoefte aan de oude ‘vadertje-staat’ overheid. Veel klantjes blijken best tevreden. Op terreinen als zorg, (passend) onderwijs, uitvoering sociale zekerheid, belastingdienst en rechtspraak, waarvan de basis in de grondwet is verankerd, levert dit bijzondere vragen op. Door middel van ronde tafelgesprekken met betrokkenen zal worden onderzocht waar de banden tussen aanspraak op voorzieningen en effectuering daarvan (zouden moeten) liggen en welke rol de politiek daarin moet spelen.

Biografie Wim Kok

Wim Kok heeft gedurende dertig jaar grote invloed uitgeoefend op de sociale en politieke verhoudingen in Nederland. Ook buiten ons land, vooral in Europa, heeft hij op belangrijke ontwikkelingen zijn stempel gedrukt. Marnix Krop schrijft een politieke biografie die de grote lijnen, beheersende thema's en beslissende momenten in Koks leven behandelt, als vakbondsvoorzitter, als PvdA-leider, als minister van Financiën en als voorman van twee 'paarse' kabinetten.

Kok verleent zijn volledige medewerking aan deze biografie, waaraan Marnix Krop in volledige vrijheid zal werken en schrijven. De WBS biedt hem gedurende het project, dat in totaal vier jaar zal beslaan, intellectuele gastvrijheid en ook de ondersteuning door stagiaires. Zomer 2017-2021

Onderzoek Zorg Marijke Linthorst

Als je bezwaren hebt tegen de manier waarop de zorg georganiseerd is, moet je ook mee willen denken over de vraag hoe het beter zou kunnen. Onder dat motto blogt Marijke Linthorst vanaf 5 september 2016 wekelijks over de zorg in Nederland.

In december 2014 stemde Marijke Linthorst in de Eerste Kamer tegen het wetsvoorstel om de vrije artsenkeuze te beperken. Zij had zich in het onderwerp verdiept en was er niet van overtuigd dat dit zou leiden tot kwalitatief betere en goedkopere zorg. Sindsdien heeft de zorg haar niet meer losgelaten. Na haar vertrek uit de Eerste Kamer heeft zij zich als fellow verbonden aan de Wiardi Beckman Stichting. Zij doet daar, onbetaald, onderzoek naar de (organisatie van de) zorg. Op de website doet zij wekelijks verslag van haar bevindingen.

Maken politieke bestuurders hun ideologische achtergrond waar?

Arie de Jong

Een kernvraag van de democratie is of het uitmaakt wie er regeert. Als vertegenwoordigers van een bepaalde partij, met een ideologische achtergrond, minister of staatssecretaris zijn: maakt het verschil met de situatie dat ze er niet zitten? Zijn dat de resultaten, is het de aanpak?

Het onderzoek richt zich op de mate waarin en de wijze waarop ministers en staatssecretarissen met een achtergrond in de PvdA hun politieke en ideologische achtergrond tot uitdrukking wisten te brengen in hun functie. Op voorhand is duidelijk dat rekening gehouden moet worden met verschillende variabelen: de portefeuille, de samenstelling van het kabinet, de actuele politieke cultuur, de kenmerken van de betrokken bewindspersoon e.d. Het ligt niet in de bedoeling afzonderlijke bestuurders te waarderen. Het gaat er om zo goed mogelijk op te sporen op welke wijze en in welke mate het verschil wordt gemaakt.

In het kader van het onderzoek worden diepte-interviews gehouden met voormalige bewindspersonen, waarbij voorbij gegaan wordt aan degenen die recent de functie hebben bekleed of waarvan de kans reëel is dat ze in de toekomst in beeld kunnen komen voor een nieuwe benoeming. Daarnaast wordt een veelheid van documentatie geraadpleegd om de bevindingen te onderbouwen.

Het ligt in de bedoeling niet alleen te kunnen schetsen hoe inhoud kan worden gegeven aan de politieke en ideologische achtergrond, maar ook welke eisen dat stelt aan het selectieproces van bewindspersonen en de competenties waarover ze moeten beschikken.

Europafonds

De afgelopen jaren is mede dankzij het Europafonds een aantal projecten met een Europese dimensie gerealiseerd zoals de bundels over vluchtelingen, sociaal Europa en de euro. Er staat nog een laatste project op de rol: Europa van Waarde. Dat moet een publicatie opleveren die ingaat op de steeds verder uiteenlopende opvattingen over de waarden waarvoor de Europese Unie zou moeten staan zowel waar het gaat om de klassieke grondrechten als de moderne, sociale. De geloofwaardigheid van de EU als democratische waardengemeenschap staat onder druk. De eurocrisis en de aanpak daarvan worden door velen ervaren als een breuk met de oorspronkelijke solidariteitsgedachte waarop de Europese integratie mede is gebaseerd.

Ook zal worden gekeken naar de impact van het Russische 'model', de effecten van nationalistisch populisme en de spanningen rond lidstaten als Hongarije, Polen en mogelijk Oostenrijk.